

Crítica

Opinió

El llibre de la setmana

Els monstres existeixen

EL VIATGE PER L'EST

Christine Angot

Anagrama

Trad. Yannick Garcia

224 pàg. / 19,90 €

Quan Christine Angot va publicar *L'inceste*, el 1999 (*El incesto*, en l'edició en castellà de Seix Barral), encara faltaven un parell de dècades perquè el moviment Me Too fes eclosió a les xarxes, i delatar un abusador, especialment si es tractava d'un home respectable, deixava la víctima en una posició ben galdosa. Angot, però, va decidir explicar, sense estalviar-se cap detall, l'abús que el seu pare, Pierre Angot, un home ben posicionat, membre del servei de traducció del Consell d'Europa, va exercir sobre ella des de la preadolescència fins a la vida adulta, un cop casada i tot. La novel·la va causar una gran commoció a França per la curesa i la descripció, a estones violenta i impúdica, de les pràctiques sexuals a què l'obligava el seu progenitor. Alguns van dir d'ella que era senzillament una narcisista que havia deixat anar un vòmit, d'altres van reconèixer-hi un estil i una veu personals i prometedores.

Als seus llibres posteriors –*Una setmana de vacances* (Llibres Anagrama, 2014) i *El viatge per l'est* (Llibres Anagrama, 2022)–, Angot reprèn la narració de l'incest, una vegada i una altra, als

mateixos escenaris, dins els mateixos frisos temporals, fins al punt que, si s'hi arriba de cap i de nou, sense haver-la llegit mai, podríem arribar a pensar que ha escrit tres vegades la mateixa novel·la. Amb l'afegit que *Un amor imposible* (Anagrama 2017), tot i que no formaria part de la trilogia que explora la seva pròpia "relació" amb el pare, s'endinsa també en la perversitat de Pierre Angot en el moment en què coneix la seva mare i la deixa embarassada, pels volts dels cinquanta. Però Christine Angot ha escrit tres llibres completament diferents, malgrat que comparteixin els paisatges i el dolor. I per arribar a aquesta conclusió, es fa imprescindible llegir *El viatge per l'est*, que d'alguna manera tanca la ferida que, als dos llibres anteriors, batejava en carn viva.

Abús de poder sistemàtic

El viatge per l'est és una història d'incest, sí, però fins i tot la relació de consanguinitat acaba resultant només tangencial al veritable tema que vol desplegar Angot: l'abús de poder sistemàtic que s'exerceix des d'una perversa seducció intel·lectual i la construcció d'una dependència emocional d'un home adult sobre una nena. La qüestió sexual, tan present i descarnada a *L'inceste*, queda, en aquesta última peça del tríptic, només insinuada en escenes molt curtes, poc descriptives, en favor de les reflexions de la narradora, no només sobre l'abús sinó sobre les conseqüències psicològiques de tants anys de sotmetiment. A mesura que la novel·la avança, també ho fa la lucidesa de la narradora: passa dels flaixos i la frase curta, que mostren el desconcert de l'adolescent que convoca llocs i pràctiques sexuals amb la fredor de qui diu la lliçó, a una ràbia de frase llarga que assumeix la cicatriu, en unes pàgines finals absolutament colpidores.

Angot ens parla de l'adolescent i la dona esclavitzada per un home que no va conèixer fins als 13 anys. Després hi va mantenir una relació marcada per l'absència i la confusió a què la va abocar, de manera quirúrgica i premeditada, el seu pare, a qui només veiem com a figura paterna en el desig de la jove Christine de ser acceptada per ell, al preu que sigui. Alhora, com ja llegíem a *El consentiment* (Ed. 62, 2020), de Vanessa Springora, Angot ens mostra la connivència de la mare, la inacció de l'entorn davant una situació flagrant. La lleugeresa amb què podem arribar a conviure amb uns fets terrorífics. La desprotecció i la por a la soledat, a l'escarni. Com en el cas

de Springora, el tríptic d'Angot podria molt ben ser la condemna que no tindran els seus abusadors, els delictes dels quals van prescriure abans que elles fossin capaces d'alçar la veu. Que quedi escrit obliga, encara que no es vulgui, a mirar els monstres de cara i acceptar que, en alguns casos, són més a prop del que ens podem imaginar. ☞

Miriam
Cano

Això no cal dir-ho

JAVIER
PÉREZ ANDÚJAR

Història dels nostres fantasmes

Encara més important que escriure sobre les coses en les quals creiem és creure en el mateix fet d'escriure. Això és el que va dir Edith Wharton en un prefaci als seus relats de fantasmes: "No existeixen els fantasmes, sinó tan sols narradors d'històries de fantasmes". Potser aquesta idea és exportable a la història, a la filosofia, a la política... No sols als contes de fantasmes, sinó també a matèries més properes a la realitat i que, en bona part, la conformen.

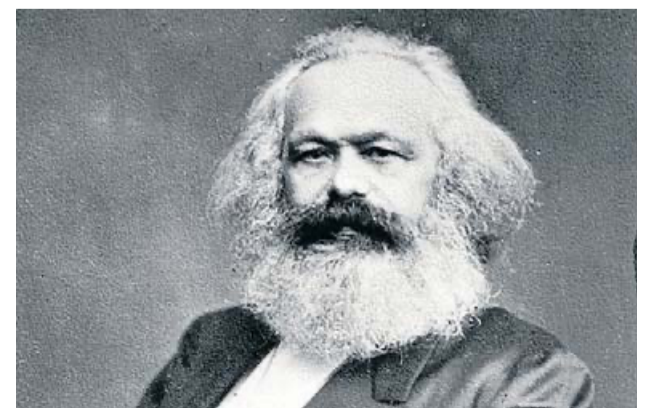
S'ha reeditat recentment la *Historia de Roma*, de Theodor Mommsen (ed. Turner, 2022), una obra monumental que l'any 1902 va proporcionar al seu autor el segon premi Nobel de literatura que atorgava l'Acadèmia sueca. Estem parlant de cultura, de metodologia, però al mateix temps es tracta d'un altre narrador de fantasmes, els del nostre passat, els que van bastir això que ara anomenem la nostra civilització.

Amb Theodor Mommsen succeeix el mateix que amb Karl Marx: no és que entre aquests intel·lectuals hi hagi un historiador o un sociòleg fonamental, o emblemàtic, sinó que a banda d'intel·lectuals són una manera d'escriure, un estil, és a dir, grans escriptors. I això és el que fa fascinants les seves obres. El que ens deixa bocabadats és la seva literatura, el seu cap, el seu caràcter escrivint. En definitiva, el seu esperit.

Sense cap dubte, Mommsen i Marx van parlar de fantasmes que sí que existien. El famós fantasma de Marx que ronda per Europa al començament del *Manifest comunista* tant podria fer esment d'un espectre en concret com al·ludir a cert esperit general, és a dir, a l'esperit d'una època. Marx té raó perquè escriu bé. I, encara més, quan s'escriu molt bé es té molta raó. Convenen més les paraules que les idees, ja que les paraules són el mirall on es reflecteixen els nostres pensaments, els col·lectius i els privats.

El populisme se serveix d'aquesta qualitat de les paraules. Malgrat això, el populisme és tot el contrari del que estem diem. Al populista no li cal expressar-se bé. Al revés, necessita paraules i frases matusseres per nodrir-se de les nostres idees més barroeres. Un populista pot guanyar unes eleccions però no un premi Nobel de literatura. El dia que això pugui succeir arribarà la fi de la nostra civilització. Sembla que va amb segones? De cap manera.

A mesura que deixem de creure en les institucions (l'Acadèmia Sueca, en aquest cas), el populisme guanya terreny. El populisme no és l'individu davant el poder, tal com li agrada presentar-se. És el poder desmantellant les institucions per acabar amb els individus. El que sempre vol un populista és que li donin la raó, perquè mai no la té. Tindrà abans el poder que la raó. ☞

Karl Marx. WIKIPEDIA